

Wutrobnje witamy delegatow a hosći 17. hłowneje zhromadźizny Domowiny dnja 28. měrca w Haslowje.

*

Wutšobnje witamy delegatow a góšći 17. głowneje zgromažiny Domowiny dnja 28. měrca w Haslowje.

*

Wir grüßen die Delegierten und Gäste der 17. Hauptversammlung der Domowina, die am 28. März in Dreikretscham stattfindet.

foće: Rafael Ledźbor
fotomontaža: Melanie Kotissek

Domowinska skupina Bačoń-Haslow hosćicelka 17. hłowneje zhromadźizny třěšneho zwjazka Lětstotk srjedžišćo narodneho žiwjenja

Haslow bě wot starodawna a je dale wažne srjedžišćo serbskeho kulturneho a narodneho žiwjenja. Wjes při přechodže historiskeje Wysokeje dróhi přez Čornicu měješe tři korčmy, wo čimž swědči tež jeje němske mjeno Dreikretscham. Z Haslowom wusko zwjazany je susodny Bačoń, hdžež bu 1878 nowa katolska cyrkej poswjećena a nasta nowa wosada. Hižo w decembru rewolucionarneho lěta 1848 založi 37 ratarjow z džesać wokolnych wsow w Haslowje Serbske burske towarstwo a wuzwoli Zarěčana Jana Wrobla za předsydu. Lěto po tym ličeše zjednoćenstwo hižo 110 sobustawow, kotřiž so w Libšec hosćencu schadźowachu. W lěće 1850 skutkowanje woslabny a towarstwo so pozdžišo rozpušći. Hakle 1892 wutwori 20 wosadnych k pěstowanju cyrkwineje hudźby w Baćonju Serbske spěwarske towarstwo, kotrehož předsyda bě tamniši kubler Mikławš Delan. Po nim zastawaštaj tutu funkciju kubler Michał Rjenč-Walda z Čornec a Haslowski korčmar Jurij Měrcink. Dirigentaj běštaj kantor Jan Symank a wot lěta 1935 Jurij Słodeńk. Chór přistupi 1923 Zwjazkej serbskich spěwnych towarstwow a hakle 1935 pod wliwom Słodeńka Domowinje. Z nej bu wón 1937 wot nacijow zakazany.

Na poručenju fararja Jurja Delana

založi 35 mužow w decembru 1910 Serbske wosadne towarstwo. Bačoński kubler Pětr Rebiš jemu předsydarješe. Jako 1927 wosadneho duchowneho Jurja Libša za župana župy »Michał Hórnik« wuzwolichu, přistupi towarstwo Domowinje. Na nastork fararja Libša založi 34 pacholow dnja 29. septembra 1912 Bačońske towarstwo młodźencow. Na Haslowskej Měrcinkec žurli wotměwachu swoje swjedženje a předstajenja lajskich hrajerjow.

Farar Libš kmótfěše dnja 6. oktobra 1912 tež nastaću Bačońskeho towarstwa knježnow pod nawodom Madleny Šimanec z Banec. Wšitke 40 člonkow chodžeše w katolskej narodnej drasće. Do Prěnjeje swětoweje wójny 1914 wone tež zjawnje dostojnosć swojeje drasty přećiwu znjewužiwanju na němskich zabawach zakitowachu. Wobě Bačońskej towarstwje wobdžělišćej so dnja 13. oktobra 1912 na založenju Domowiny we Wojerecach. Do wodźacych sobuzaložicelow Domowiny slušeše dnja 22. apryla 1882 we Wutołčicach rodženy redaktor Katolskeho Posoła, publicist a kapłan Jurij Delenk, kiž bu do předsydstwa zwjazka wuzwoleny. Bohužel wón w Prěnjeje swětoweje wójnje dnja 11. apryla 1918 na zapadneje fronće padny.

Na iniciatiwu Jurja Lešawy z Čornec

je něhdže 70 wosobow dnja 5. septembra 1923 wobstejace kołojezdne towarstwo na serbske zjednoćenstwo z mjenom Błysk přemjenowalo, kotrehož předsyda bě zwopředka Jan Młynk z Hory, po nim Mikławš Měrcink ze samsneje wsy. Čłonojo Błyska zwučowachu a zetkawachu so w hosćencu Jakuba Měrcinka, džensa Bizoldec. Dnja 10. februara 1924 zahrachu tam čłonojo Błyska w režiji Jurja Lešawy z wulkim wuspěchom přeni króć tři serbske kruchi. W februaru 1923 wutwori dwaceći młodostnych na nastork Jurja Lešawy w Baćonju jednotu Sokoła. Dnja 7. meje 1929 nasta pod nawodom Jana Knebla ze Sulšec dalša sokołska jednotu w Haslowje. Dnja 18. meje 1923 založi Pawoł Smoła w Haslowje towarstwo Serbski ratarski dorost, kotrehož sobustawojo so sobu wo stajenje a mjetanje meje starachu. Wšitko tole dopokazuje, zo bě Haslow wažne narodne srjedžišćo na zapadze Budyskeho wokrjesa. We Weimarskej republice bě Haslowski ratar Jurij Běrmich (1884-1953) ze sobuzaložicelow a wot 1927 z předsydu Łužiskeho burskeho zwjazka. Wot lěta 1933 do 1937 podpěraše Jurij Běrmich aktiwnje předsydu Domowiny Pawoła Neda při reorganizowanju Zwjazka Łužiskich Serbow.

dale na stronje 2

Lětstotk srjedzišćo ...

pokročowanje ze strony 1

Na nastork Jurja Běrmicha založichu 1945 Domowinsku skupinu Baćoń-Haslow, kotrejž pozdžišo jeho syn Jurij tójšto lět předsydarješe a kotruž wot lěta 2000 jeho wnučka, wučerka Hilža Mehrowa rodžena Běrmichec, aktiwnje nawjeduje. Domowinska skupina bě lětdžesatki najaktiwniša a po ličbje sobustawow najsylniša towaršnostna móc w Přečecanskej gmejnje. Domowinjenjo z Haslowa, Baćonja, Sulšec, Noweho Łusća, Pozdec, Čornec, Libonja, Wutołčic a Přečec zetkawachu so prawidłownje pola Bizoldec k skupinskim a kulturnym wječorkam, po 1950 tež něšto lět ke kursam Serbskeje ludoweje uniwersity. W Haslowje wopytowachu předstajenja Serbskeho ludoweho dźiwadła, nětko NSLDž, a serbskich lajskich dźiwadlowych skupin kaž tež nazymske a nalětnje koncerty. To je tam hišće džensa z dobrym wašnjom. Domowinjenjo z Haslowa, Baćonja a dalších wokolnych wsow wutworichu kónc 1950tych lět Serbsku lajsku dźiwadlowu skupinu Baćoń-Haslow, kotruž tójšto lět městopředsyda Domowinskeje skupiny a wučer Jan Kinderman uspěšnje nawjedowaše. Jurij Běrmich běše jeho naměstnik, bywši dźiwadźelnik Pawoł Kowar cyłk hrajerjow wumělsce nawjedowaše. 1959 zahrachu lajscy dźiwadźelnicy z wulkim uspěchom hru »Són Awgusta Bałcarja«.

Na Łahowskich swjatkach 1961 hrajuchu woni šěsć króc sobu w Pětra Malinkowej masowej hrě »Wotprošenje«, jednacej wo zběžku Łazowskich robočanow 1794, kotruž wjace hač

6000 ludźi pod hołym njebjom na hrodzišću dožiwi. Dale předstajichu Haslowscy hrajerjo uspěšnje hry kaž »Na bjeznadžijnej straži« wo wójnje we Vietnamje a »Bursku lubosć«, Jurja Brězanoweho »Stareho Henčla« a načasnu nowotwórbu Cyrila Kole »Pola přiwuznych«. Hrajeriski cyłk wobdžěli so tohorunja na Tydženjach serbskeho lajskeho dźiwadła a přesta skutkować hakle za čas přewróta 1989/1990.

Domowinska skupina Baćoń-Haslow z wjace hač sto členami bě lětdžesatki jedna z najaktiwnišich narodnje organizacije a Budyskeje župy »Jan Arnošt Smoler«. Spočatk lěta 1978 měješe wona 121 sobustawow, mjez nimi 42 mladoštnych. Tež wosadny farar Gerat Womar so hač do džensnišeho na skupinskim žiwjenju wobdžěla. Z 29 sobustawami bě tehdy Nowy Łusć najsylnišo zastupjeny, z Baćonja bě jich

26 a z Haslowa 23 členow. W tym času předsydarješe inženjer we Wětrowskej šamotowni Jan Krawc z Pozdec skupinje, kotraž měješe tež 50 stajnych městnow w NSLDž. Młodži Domowinjenjo pěstowachu swěru nałožk stajenja a mjetanja meje a nazwučowachu za to serbske spěwy a reje, kotrež holiča w narodnej drasće předstajichu. Serbsce rěčeć bě a je tež džensa hišće samozrozumliwe na zhromadźiznach, kulturnych

wječorkach a při wulětach. Jan Krawc a Jurij Běrmich běštaj tójšto lět člonaj Zwjazkoweho předsydstwa Domowiny. W Bizoldec hosćencu zetkawachu so młodži Domowinjenjo a kulturnicy župow, zarjadowachu a předstajachu so serbske kwasy a hosćiny we wobłuku Festiwalow serbskeje kultury. Džensa ma Domowinska skupina, kotruž Hilža Mehrowa nawjeduje, 36 sobustawow z wosom wsow. Najwjace členow přindže ze Sulšec, Baćonja a Haslowa. Prawidłownje zetkawaja so woni pola Bizoldec na skupinske a kulturne wječorki kaž tež na dźiwadlowe předstajenja. Skupinarjo sej tež lětnje zhromadnje wuleča. We Witaj-skupi-

Pohlad do Baćonskeje cyrkwie

foto: Rafael Ledźbor

nomaj pěstowarnje »Při baćonjacym hnězdze« w Myšecach wuknu džěci serbsce a haja naše nałožki, na př. ptači kwas. Džěci z tutej wsow chodža do Chrósćic a Hodzija do šule, wobdžěleja so na serbskej wučbje a wopytuja tež Budyski serbski gymnazij. Bizoldec hosćenc je dale woblubowane zetkanišćo za serbske zabawy, reje, Domowinske kaž tež priwatne swjedženje.

Manfred Laduš

Mjeńšinowa rada so z frakciskej předsydku Zelenych zetkała

K swojemu lětušemu přenjemu wuradźowanju zeńdžechu so mjeńšinowe rady štyrjoch awtochtonych narodnych mjeńšin dnja 25. februara w Berlinje. Mjez druhim zetkach so tam z předsydku Zwjazka 90/Zeleni Katrin Göring-Eckardt.

W srjedzišću rozmołwy stejachu wuslědky konferency »Chartowe rěče w Němskej – tema za wšěch!«, kiž bě so dnja 26. nowembra pod patronatom prezidenta Zwjazkoweho sejma profesora Lammerta w Berlinje wotměła. Mjeńšinowa rada bě tam politikarjam tezowu papjeru »Chartowe rěče w Němskej – zhromadna zamołwitosć«

přepodała.

Katrin Göring-Eckardt bě jara zajimowana na skutkowanju a naležnosćach narodnych mjeńšin. Mjeńšinowa rada prošeše tež frakciju Zelenych wo podpěru při zwoprawdženju w tezach formulowanych cilow. Jedyn zaměr je, zo so hišće w tutej legislaturnej dobje interfrakcionelna debata k tutej temje w Zwjazkowym sejmje přewjedže a so wotpowědne wobzamknjenje stwori. Dalša tema bě mjeńšinowa politika w Europje. Mjez druhim předstajitej so skutkowanje Federalistiskeje unije europskich narodnych skupin FUEN a Dom mjeńšinow w Flensburgu. Katrin

Göring-Eckardt praji, zo ju wuwice tutoho kompetencneho centruma jara zajimuje a zo přeje narodnym mjeńšinam wjele uspěcha w jich džěle. Saterski Friza a předsyda mjeńšinoweje rady Karl-Peter Schramm bě spokojom z rozmołwu a nadźija so, zo pohnuje tuta wuměna wědy k jednanju. Mjeńšinowa rada budže so dale ze zwoprawdženjom wuslědkow konferency rěčow zaběrać a lětsa jubilejne 10-lětnje wobstaće mjeńšinoweje rady a jeje sekretariata přihotować.

Judith Waldzic

wjednica mjeńšinoweho sekretariata

► www.minderheitensekretariat.de

Domowina před swojej 17. hłownej zhromadźizny dnja 28. měrca w Haslowje

Delegaća rozsudža wo nowym programje »Domowina 2025«

Waženi čitarjo nowiny Naša Domowina,

17. hłowna zhromadźizna Domowiny so bliži, a tuž chcu dohlad do někotrych temow dnja podać.

Džělowe směrnicy

Kóždej hłownej zhromadźiznje Domowiny předpožiji so přez zwjazkowe předsydstwo a člonske cyłki naćisk džělowych směrnicy. Wone wopisuja čěžišćowce nadawki a zaměry třěšneho zwjazka a nabudu ze schwalenjom přez delegatow plaćiwosć. Rozsud nad tuty- mi nadawkami tworja člonske towarstwa, kotraž měli swojich delegatow wužadac a towarstwowe diskusije do hłownej zhromadźizny njesć. Z tym wopokaza so funkcija Domowiny, być forum wšelakich měnjenjow. Spjelnić wšitke nadawki njeje lochko a je wužadanje za zwjazkowe předsydstwo a jeho prezidij, runje tak kaž za wšitke předsydstwa župow, župnych towarstwow, Domowinskih skupinow a specifiskich towarstwow.

W džensnišim času njeje móžno z toho wuchadzeć, zo wostanje na dvě léce stajeny nadawk tón samsny. Snadž ma so modifikować abo samo cofnyć. Wo tym ma zwjazkowe předsydstwo rozsudzić a z podaćom rozprawy tole tež podkłasć.

Programowa diskusija

Programowa komisija započa ze swojej džělawosću dnja 31.08.2012. Wona wobsteješe spočatnje z džesać člonow, pjećo běchu z Delnjeje a pjećo z Hornjeje Łužicy. Njezaběrachmy so hnydom z nadžělanjom naćiska programa, ale nałožichmy mnoho časa na to, zo bychmy so wo wašnju našeje džělawosće dorozumili. Rozjimowachmy najprjedy tučasnju situaciju Serbow a Domowiny, zo bychmy sebi wuwědomili, hdže stejimy. Dale rěčachmy wo našich wizijach. Program smy we wjacorych posedženjach a diskusijach krok po kroku dale wuwili.

W měrcu 2013 smy přeni naćisk 16. hłownej zhromadźiznje Domowiny předstajili. Džělo so pozitiwnje hódnoćeše a dóstachmy mandat, naćisk dale wuwic a jón z člonsctwom

wotłosować. Wot apryla 2014 smy naćisk přeni raz do zjawneje diskusije dali. Na tutej wobdžělichu so člonajo kaž tež nječlonajo Domowiny. Mějachmy mnoho zapodaćow. Tež znate wosobiny kaž profesor Faska su so wobdžělili. Naćisk bu tak wobsahowje a rěčnje dale wuwity. Slědowaše w decemburu dalša zjawna diskusija. Na kóncu móžeše so naćisk programa zwjazkowemu předsydstwu předpožić. Gremij naćisk tohorunja dale kwalifikowaše. Kónčny staw so delegatam přepoda. Towarstwa kaž tež delegaća hłownej zhromadźizny maja

móžnosć, namjety a změny hač do hłownej zhromadźizny zapodać.

Programowa diskusija njebě lochka naležnosć. Je čězko, wšitke wočakowanja, kotraž so na třěšny zwjazk měrja, spjelnić. Tute spisac a na dlěšu skutkowansku dobu wusměrić je čím čěšo. Smy přez wobšěrne zaprijěće člonsctwa, serbskeje zjawnosće, serbskich medijow, zajimcow a kritikarjow šěroki konsens nadžělać móhli. Mějachmy móžnosć mnoho dopóznacow nazběrać a na tójšto prašenjow wotmołwić. Chcu so wšitkim aktiwnje wobdžělenym a kritikarjam džakować. Wosebity džak pak sluša člonam programoweje komisije. Woni su přez dołhu dobu swojeho skutkowanja dobre džělo wukonjeli.

Rozprawnistwo a wotličenje nadawkow

Dalši wažny nadawk hłownej zhromadźizny je wotličenje džělawosće zwjazkoweho předsydstwa. Tole stanje so přez rozprawy. Dotal je so tuta rozprawa na hłownej zhromadźiznje stajnje ertnje přednjesła a pozdžišo pisomnje dodała. Lětsa chcemy to hinak činić. Zo bychmy delegaća so dokładnje na diskusiju přihotować móhli, dóstanu rozprawy zwjazkoweho předsydstwa

hižo do hłownej zhromadźizny z póštu. Smy měnjenja, zo z tym transparenca jednanja Domowiny přiběra a zo polěpša so tak wuměnjenja za kóždeho delegata, so informować a so słowa jimać móc. Rozprawa orientuje so po strukturje dotalnych džělowych směrnicy. Tute buchu do šěsć džělow rozrjadowane a w nich z jednotliwymi napravami wopisane. Rozprawa slěduje tutomu naćiskej a jednotliwje naprawy wotličić. Na hłownej zhromadźiznje so rozprawa diskutuje a, dalokož wjetšina jej přihłosuje, so schwali.

Nadawki do přichoda

Tež na tutej hłownej zhromadźiznje chcemy sebi džělowe směrnicy nadžělać. Na namjet programoweje komisije su so tute hinak hač dotal poňnje na program wusměřili. Program ma w tučasnym naćisku 13 polow skutkowanja Domowiny. Wotpowědne pola tež w džělowych směrnicy zaso namakamy. Tak móžemy powšitkowne formulacije programa do konkretnych napravow sformulować a wotpowědujemy naćiskej programa we wšěch dypkach a na wšěch skutkowanskich polach Domowiny. Nadawki so rozdžěla do krótko- a dołhodobnych napravow, zo bychmy rozeznawać móhli, što ma so w krótkim času přesadzić a što je trajny abo dlěšodobny nadawk. W nadawku zwjazkoweho předsydstwa je so naćisk do towarstwow k přenjeje diskusiji dać. Smy tež wšitke serbske institucije do diskusije sobu zaprijeli a tak spytali naćisk kwalifikować a zdobom za wobsahi směrnicy wabić. Myslu sej, zo tež tole transparenca třěšneho zwjazka dale powyšić.

Přeju nam wuspěšnu 17. hłownu zhromadźiznu z plódnju a wotewrjeneje diskusiju delegatow wšěch župow a towarstwow. Přeju sej, zo bychmy delegaća nowemu programej kaž tež nowym džělowym směrnicy Domowiny přihłosowali. Wosebje pak přeju nam wšěm dale wuspěšne skutkowanje na dobro našeho luda. Za to trjebamy angažement kóždeho Serba w Hornjeje, srjedźnej a Delnjeje Łužicy – tuž do džěla zdar.

Dawid Statnik
předsyda Domowiny

Projekt RCW za powołansku orientaciju

Dokumentaciska mapa za šulerjow wyšich šulow

»Po puću w serbskich a dwurěčnych firmach a zarjadnišćach w blišej wokolinje – Dokumentation über Berufe und Ausbildungsmöglichkeiten in der zweisprachigen Region« je titul dokumentaciskeje mapy, kotruž móža sej zajimowane serbske wyše šule w Rěčnym centrumje WITAJ

Dokumentaciska mapa

w Budyšinje darmotnje skazać. W njej předstajaja šulerjo 8. lětnika Worklečanskeje wyšeje šule wokolne firmy a zarjadnišća, kiž su we wobłuku wosebiteho projekta za powołansku orientaciju wopytali. Tak pobychu woni w Šustrec firmje za elektrotechniku Njebjelčicy tzwr w Kamjencu. We Worklecach zeznajomichu so z Wałdźic rěznistwom, pěstowarnju, ambulatnej hladanskej službu maltezow, Šlapic pjekarnju, Kupkec šwalčernju a Wałdźic/Hozec zubnolěkarskej praksu. W Pančicach wopytachu Zelnakec pjekarnju a Masopustec blidarnju. Nimo

toho podachu so na busowu ekskursiju k dalšim sydom serbskim firmownikam, mjez druhim do Radworja, Rakec, Miłočic, Konjec, Róžanta a Wotrowa. Ekskursiju organizowała bě předsydka Zwjazka serbskich předewzaćelow a rjemjesnikow Mónika Cyžowa za šulerjow z Worklec a z Ralbic.

Za zestajenje dokumentaciskeje mapy wjedźechu holcy a hólcy Worklečanskeje wyšeje šule interviewy z mějicelemi firmow resp. ze zamołwitymi w zarjadnišćach, zhotowichu krótkowopisowanja wo wotpowědnych powołanjach, dźělach w firmach dvě hodźiny na probu a napisachu wo tym dožiwjenske rozprawy. Nimo toho zestajachu serbsko-němske a němsko-serbske słownički z fachowymi wurazami a wobrotami za jednotliwe powołanske branše.

Ideju a cyłkowny nawod za nadźělanje tutoho přidatneho wučbneho materiala měješe sobudźělaćerka RCW Bianka Wjeńcyna, kiž je projekt zhromadnje z wučerkomaj Katku Bukowej a Claudiju Čornakowej we Worklecach zwoprawdźila. RCW chce dokumentaciske mapy tež druhim zajimowanym serbskim wyšim šulam předstajić a projekt z dalšimi šulerjemi dale wjesć.

B. Wjeńcyna

Šulerjo informowachu so tež w Brězanec pjekarni w Rakecach,

a pola předewzaćela Tomaša Rječki w Kamjencu a pola Radworja. foto: RCW

w awtozamkarni Jana Sucheho w Róžeńće

Informacije wó dolnoserb- skem pšawopisu su online

Nowy modul na boce dolno- serbski.de

Wót 18.2.2015 póbituju se pód <http://dolnoserbški.de/dsrk> informacije wó dolnoserbškim pšawopisu. Wuchadnišćowy tekst su knigły Manfreda Starosty »Niedersorbische Orthographie und Interpunktion«. Nowše póstajenje Dolnoserbškeje rěčneje komisije su se juž zažělali do teksta. Změny su transparentnje markěrowane, pó žělach su wujasnjujuce pasaže dodane. Internetowy bok dokumentěrujo tak zrazom žělabnosť Dolnoserbškeje rěčneje komisije slědnych lět. Jeje póstajenje mógu se na dwójku wašnju separatnje pšegľadowaš: ředowane pó casu a pó temach. Pód pomjenjoneju adresu deje se teke w pšichodnosći wózjawjowaš nowe wuslědki wobradowanjow toho gremiuma.

Internetowy bok Serbskego instituta dolnoserbški.de póbituju informacije wó dolnoserbšćinje. K přědnemu su to wšake słowniki: Jědro jo aktualny nimsko-dolnoserbški słownik. Namakaju se teke digitalizěrowane serbsko-nimske słowniki Zwahra (1847), Muki (1911–1928), Šwjele (1961) a Starosty (1999) rowno tak, ako słownik dolnoserbškich rěčnych wobrotow a pšisłow. Znata jo zrownju zběrka dolnoserbškich tekstow, tak pómjenjony tekstowy korpus, kótaryž wopšimjejo mjazy drugim wšykne lětniki Bramborskego Casnika wót 1848 do 1937. Pšedstajony nowy modul celkowne póbitowanje wótněta wudopólnju.

**Dalšne informacije pódawa
dr. Fabian Kaulfürst. ►**

fabian.kaulfuerst@serbski-institut.de

Dźěci azyl pytačych na ptačim kwasu

15 šulerjow zakładneje šule Frederic-Joliot-Curie z Budyšina dožiwi dnja 27. januara dopołdnja předstajenje dźěćaceho ptačeho kwasu Serbskeho ludoweho ansambla w Budyskim dźiwadle. Šulerjo su dźěci azyl pytačych ze Sprjewineho hotela abo druhich wukrajnych swójbow z Budyšina a Rakec. Spěchowanske

towarstwo Serbskeho ludoweho ansambla, Domowina z. t. a Serbski ludowy ansambl běchu jim dožiwenje programa zmóžnili. Pjekar Clemens Brězan je dźěćom sroki a hněžka daril.

Župa Dolna Łužyca jo w Radušu wobradowała

Wjelgin wutšobnje jo Dawid Statnik roz-zognował Harald Koncacka na głownej zgromažinje župy Dolna Łužyca w Radušu.

K swójeje lětosnej głownej zgromažinje su se zmakali delegaty Domowinskeje župy Dolna Łužyca z. t. dnja 30. januara w Radušu. Na zgromažinje jo se teke wobžělił pśedsedař Domowiny Dawid Statnik. Wón jo se wužekował doněntajšnemu dlujkolětnemu zastupujucemu jadnarjeju Domowiny Haraldoju Koncakoju za swóje wjelike zaslužby pśi zachowanju a spěchowanju serbskeje rěcy a kultury w Dolnej Łužycy a za jogo wurědny cesnoamtski angažement mjazy drugim ako pśedsedař Bramborskeje serbskeje rady. D. Statnik jo se tejerownosći wužekował doněntajšnemu županoju Mětoju Nowakoju, kenž wótežjo do Bramborskeho ministerstwa za wědomnosć a wumělstwo ako referent.

Doněntajšny župan Měto Nowak pśi swójom nagronje. **foto: Gregor Wiczorek**

Měto Nowak jo pódal rozpšawu wó statkowanju ako župan a wó šěžyšćach žěla Domowiny w Dolnej Łužycy, kótaruž tudy w krađu skrotconej formje wózjawimy:

»Naše głowne temy su byli:

1. politiske pšašanja, ako na pśikład wólbne pšašanja kandidatam komunalnych a krajnych wólbow, brunicowa politika, slědy noweje serbskeje kazni, serbski sedleński rum, pśigótowanje wuzwólenja noweje serbskeje rady

2. kublańske pšašanja, ako zgro-madne žělo z Dolnoserbskim gymnaziumom ... a teke wuzwólenje Domowinskih zastupnikow w šulskich konferencach WITAJ-šulow

3. finacielne a projektowe pšašanja (na pśikład „Vattenfallske projekty“, wótlícenje kupkowych financow) a

4. zgro-madne žělo ze zwězkoweju Domowinu ...

Wuspěchy w slědnych dwanasćo mjasecow mamy někotare:

- K přědnemu su to wšykne Waše zarědowanja a aktiwity - kulturelne, tradicionelne, rěčne, wobswětowe, rucnikarske, politiske, wědomnostne atd. Smy wjele swěšili, smy wjele dožywili, smy teke wjele wuknuli. Wam wšyknym a Wašym člankam za wjelebočny angažement hyšći raz wutšobny žěk!

- Naša kultura jo žěl nimskego zapiska imaterielneho kulturnego derbstwa UNESCO.

- Smy mógli pozicioněrowaš našu Domowinu ako profesionelnu pśigranjańsku partnarku na politiskej rowninje w Podstupimje a Barlinju.

- Smy zasej zachopili diskusiju wó rewitalizacije našeje rěcy.

- Mamy nowu serbsku kazń a z tym na pśikład:

- zastupnikow w šulskich konferencach WITAJ-šulow a druge pólěpšenja na kublańskem pólu,

- perspektiwu, až teke gmejny ako Łukojce, Zły Komorow, Lubin, Kopańce, Stara Niwa a druge mógu serbskemu sedleńskemu rumoju pśistupić

- pólěpšenja w rěčnopolitiskem wobłuku (na pśikład rownopšawne wužywanje serbskich gmejnskich mjenjow a z tym teke na drogowych toflach serbsku a nimsku rěc w samskej wjelikosci ...

Žo mamy něnto pak teke hyšći naše słabosći? K přědnemu mamy komunikaciske problemy: Jo na pśikład šěžko pósuzowaš, gaž njamamy kšuty kontakt k jadnotliwym kupkam abo towaristwam - lěc tam měř jo, dokulaž žedne problemy njejsu abo dokulaž wjelike problemy su. Na našo poručenje, až my ako župne pśedsedarstwo rad k wam do jsow, do kupkow a towa-

ristwow pśižomy smy w běgu dwěju lětowu jano z Lubnjowa, Dešna, Kóžlego a Prožyma wótegrona dostali. Mamy teke komunikaciske šěžkosći mjazy regionalnym běrowom a župu: we wšednem dnju jo lažcej raz malsnje w běrowje něco pšepowědaš - ale to pón njedostanu wšykne članki župnego pśedsedarstwa sobu. ... Ze špatneju komunikaciju njamóžomy my Serby žednje dobyš. Jano z respektom, tolerancu a akceptancu móžomy zgro-madne našo Serbstwo zmóćniš.

Južo pśed 140. pšesěgom dnja 7. februara jo mložinska rejowarska kupka Nowa Niwa pśigłědarjow ze swójjimi rejami rozwjaselila. **fóce: Helmut Matik**

A k tomu teke słuša wuwitańska kultura: Mamy problem, nowych člankow pśiwabiš. ... Teke njejo nic nowe-go, gaž gronim, až mamy pšemało člankow za gremiumowe funkcije ... Tendencja jo, až ta mała kupka luži, kótaruž tak a tak južo aktiwna jo abo te, kenž w serbskich institucijach žělaju, wěcej a wěcej funkcijow pšewzeju ... My wšykne wěmy, až jo napinajuce - ale na drugem boce su teke pšecej rědne momenty, wuspěchy, zajmne kontakty a dožywjjenja ... «

Głowne pśedewzeša župy su lětosa Mjazynarodny folklorny festiwal »Łužyca« dnja 10. julija w Hochozy, superkokot dnja 26. septembra w Žylowje a znowa wobžělenje kupki młodostnych na górnołužyskej schadowance.

Delegaty su wótgłosowali wó tom, lěc wuzwólju wóni na głownej zgromažinje nowego župana, abo lěc ma župne pśedsedarstwo wó tom wótgłosowaš. Woboje jo pó wustawkach župy móžno a delegaty su se wugronili z wětšynu za tu drugu móžnosć. Župne pśedsedarstwo jo na swójom pósejženju dnja 12. februara Haralda Koncacka ako noweho župana wuzwóliło. Teke z togo městna žycimy Haraldoju Koncakoju wjele gluki a wuspěcha za toš to statkowanje.

Swójbna schadźowanka w Chróścicach

Hižo k pjatemu razej přeprósysteŝ dnja 1. měrca Rěčny centrum Wítaj a Kamjenska župa »Michał Hórník« na swójbne popołdnjo do Chróścanskeje »Jednoty«. K zahajenju hudźachu a spěwachu džěci zhromadnje ze Symanom Hejdušku a Symanom Handrikom. Po tym wuspytachu so na wšelakich stacijach, jich starši pak dachu so při šalce kofeja do bjesady. Něhdže 350 wopytowarjow organizatorojo zličichu, tak zo knježeše w hali a šulskich rumnosćach čile žiwjenje.
fota: Clemens Škoda

WITAJ
Rěčny centrum
Sprachzentrum
Language Centre

Kopica mudrych słowow ničo njeprinjesa – jenož skutki

Na III. hłownej zhromadźiznje župy Jakub Lorenc-Zalěški dnja 12.12.2014 bu program „Domowina 2015“ jednohlósny wobzamknjeny. Do toho běchu jón wjesne Domowinske skupiny a towarstwa jara wobšěrny diskutowali.

Po wotwažowanju wobmyslenjow a zapřijeću namjetow je župne předsydstwo w septembrje rozsudźilo, nječakać hač do měrca 2015, ale program radšo wobzamknýc a z džěłom započec, přetož kopica mudrych słowow ničo njeprinjesa - jenož skutki, kiž z programa wurustu, a wuslědky su wažne. Dotal je župne předsydstwo stajnje pokazalo, zo njeje ženje jenož w rěčach tčacy wostalo. A tomu tež w přichodže tak budže.

Zdobom bu rozprawa wo přenim léce džělawasće župy jako zapisane towarstwo podata. Na wjele wuslědkow, wosebje na 7. festiwal dudakow, móže so pokazać. Kritiske prašenje bě, hač chce třěšny zwjazk tež w

Loni wotmě so w Slepom 7. mjezynarodny festiwal dudakow.

foto: W. Kotissek

přichodže dale ze župu hromadže džělać. Tute wobmyslenja móžeš předsyda Dawid Statnik přitonym wzac, zaručejó podpěru při našim dalšim džěle, wosebje w zwisku z Wita a 2plus. A na Slepjansku gmejnu

přitonym apelowachu, zo by so nětko spěšnje k tomu předrěła, z twarom dwučaroweho němsko-serbskeho šulskeho kompleksa započec.

Manfred Hermaš, župan Domowina - župa Jakub Lorenc-Zalěški z. t.

Hosćencarjo swoje nazhonjenja wuměnjeli

Hosćencarjo podlu kolesowarskeje šćežki Serbske impresije we wokrjesu Sprjewja-Nysa, wosebje z kónčiny wokoło Grodka, zetkach so loni dnja 17. nowembra na Njepilic dworje w Rownom. Přeprošenje towarstwa Serbski kulturny turizm běchu tež zastupjerjo mjenowaneho wokrjesa, Łužiskeje jězoriny, turistiskeje informacije Grodk kaž tež poskićerjo jězbow z Hornjeje a Delnjeje Łužicy sčehowali.

Birgitt Marušowa ze Serbskeho kulturneho centruma Slepo wšitkich z chlěbom a selu powita. Wo pohosćenje ze samodžělanym twarožkom, šmałcom, koľbasu a tykancom postara so Towarstwo Njepilic dwór. Hanka Budarjowa z Marketingoweje towaršnosće Hornja Łužica-Delnja Šleska zarjadowanje modererowaše. Babet Zenkerjowa, wjednica Domizniskeho muzeja Dešno, a regionalna rěčnica Domowiny Uta Henšelowa přednošowaše na zabawne wašnje wo serbskich nałožkach, tradicijach a hódnotach kaž tež wo serbskich resp. regionalnych jědžach a wo kulturje jědženja. Wobdžělnicy dóstachu při tym mnoho nastorkow za swójske gastronomiske poskitki.

Mnozy wužichu składnosć za wobšěrnu wuměnu nazhonjenjow. Tak poda Roswitha Koch z hotela w Nowej

Łuce dohlad do swójeho předewzaća. Wona poskića jědnaće móžnosćow serbsku kulturu dožiwić – wot serbskeho menija hač k serbskemu kwasej – a podšmórny, zo je to husto wulke wužadanje, we wuskim časowym planje pućowanskich skupin serbske wosebitosće na spokojace wašnje předstajic. Je trjeba, zo so wopytowarjow sčasom přizjewja, zo by dosć časa za přihoty, na příklad za zwoblěkanje narodnje drasty bylo.

Sabine Rackel z kofejownje Bierholdt w Grodku poskića wustajeńcy regionalnych wumělcow a tež regionalne jědže. W jeje kofejowni móža hosćo tež žonam při předženju (woľmy) na koľwróce přihladować. Tež družicy wobdžělnicy zetkanja planuja, swojim wopytowarjam regionalne jědže poskićec a serbsku rěč nałožowac. Heiko Lobert z Ludoweje nakładnistwa Domowina

bě bohaty wuběr knihow k wšěm tutym temam jako žórlo dalšich informacijow sobu přinjesl.

Něhdže 500 kilometrow doľhe su kolesowarske a temowe šćežki, kiž skićeja dohlad do serbskeje kultury w Hornjeje a Delnjeje Łužicy. So dopominać na wjesne tradicije, powědać stawiznički, wuzběhnyć wosebitosće regiona a w syći zhromadnje skutkować zmóžnja serbsku kulturu dožiwić.

tekst a foto: Ines Kunzendorf

Birgitt Marušowa ze Serbskeho kulturneho centruma Slepo a Hanka Budarjowa z Marketingoweje towaršnosće Hornja Łužica-Delnja Šleska (wotlěwa) na seminarje hosćencarjow loni dnja 17. nowembra na Njepilic dworje w Rownom

Mój wuměrjeny kraj (Mein vermessenenes Land)

wot Jurja Kocha, slepjansece wot Juliany Kaulfürstoweje

Naša Łužica, prastara domizna Serbow, je so změnila. Tam, hdžež ležachu něhdy zasonjene wjeski wostředž překrasneje potajnostneje hole, namakaš džensa jenož hišće hluboke brunicowe jamy, kilometry šěroke rany, kiž čahnu so wot Delnjeje hač do Hornjeje Łužicy. Někotre z nich su so mjeztym přeměnili do noweho „lubjeneho kraja“ Łužiskeje jězoriny, druhe leža puste a wukutlene, všeho bohatstwa a stawiznow z prastarych časow wurubjene. W zaštych wjace hač 90 lětach bu 136 wjeskow dospołnje abo džělnje wotbagrowanych, něhdže 30.000 wobydlerjow přesydlonych. Mjeztym je tež Slepjanski region wohroženy, přesydlenske plany zdadža so wotzamknjene, 137. sydlišćo torhaja. Jurja Kochowa hra „Mój wuměrjeny kraj“, kotraž měješe swoju prapremjeru w léce 1977 w Halle, wěnuje so aktualnej a zdomom eksistencielnej temje wo tym, hač móže a dyrbi techniski postup tradiciju narunać. W léce 1978 so hra k přenjemu razej serbsce a w léce 1985 němsce na Budyskim jewišću předstaji, a z njej mějachu samo hóstne předstajenje w dźiwadle Berliner Ensemble. 1986 bě w Gnieznje předstajenje hry w pólskej rěči pod titulom „Zagroda na skraju“ (Statok na kromje). To je hač dotal jónkrótne wěc, zo bu hra serbskeho awtora na powołanskim jewišću we wukraju inscenowana. Po 37 lětach móže sej ju nětko serbski publikum znowa wobhladać. Tajki jewišćowu wuspěch dožiwi lědma hdy druha twórba serbskeho awtora. Čim bóle je to pokazka na to, zo je tema tež po lětdžesatkach přeco hišće brizantna a aktualna.

W hrě storči swět technikarjow-krajměrjerjow na swět serbskich holanow. Na jednej stronje steja postup, racionalita a rentabelnosć, na tamnej tradicije a česćownosć před přirodu a žiwjenjom, kotrež zastupuja tkalc Kotjatka ze svojim nanom a serpkřiweje žonu. Runje pola nich namakaja krajměrjerjo – Korla, Durjowy a Marija – hospodu za čas swojeho přebywanja w zanesenej krajiny. Marija zalubuje so do młodeho Kotjatka. Wón je zwólniwy so na puć do noweho swěta podać, za nju pak je runje „stare wašnje“ žiwjenja polne tradicijow powabne. Polnaj zapala kwasujetaj. Wódny muž

– w hrě rěka Zelenk – jako typiska a bjezdweła najčasćišo wužiwana powěšćowa figura agěruje po woli awtora mjez swětomaj a naškara konflikt mjez krajměrjerjami a holanami. Sam pak so boji před wódnyimi mužemi –hodernyksami z Čertoweho hata, kiž su na čěkańcy, su wuhnaći, dokelž so jich hat wotbagruje. Nan widži wosnje krajměrjerjow jako wódnych mužow–hodernyksow, a z tym poda so jednanje na druhu runinu. Tola dóńt wotležaneho statoka zdawa so njewobeńdzomny, tež tutón statok ma so před bagrami zhubić. Hač pak da so tradicija zmyslapołnje přesydlit a dale pěstować?

W aktualnej inscenaciji smy přenjetnu němsku wersiju hry ze serbskej spletli a za aktualnosć temy wažny detail

premjera:

14. měrca w 19.30 hodž. na hłownym jewišću NSLDž

dalše předstajenja:

- 15. měrca w 15 hodž. z dźiwadłowej pěstowarnju
- 18. měrca w 10.00 hodž.
- 27. měrca w 19.30 hodž.
- 19. apryla w 17.00 hodž.
- 3. meje w 17.00 hodž. (kombinowane zarjadowanje ze Serbskim muzejom Budyšin)

Dźiwadłowa pěstowarnja – naš poskitk za młode swójby

Nan a mać móžetaj woměrje dźiwadłowe předstajenje wopytać a swoje džěci w tym času w „dźiwadłowej pěstowarni“ wotedać. To je darmotny serwis za najmjeńšich wot třoch lět, kiž runja staršim serbske dźiwadłowe předstajenje za džěci dožiwja. 15.3. w 16 hodž. pokazamy hru „W putach Čorneho pana“.

přidali: Damske slepjanšćinje hłós a zabjerjemy jasnu poziciju. Swójba Kotjatka a Zelenk rěčitej slepjansece, nowum za serbske powołanske jewišćo. Juliana Kaulfürstowa je wotpowědne pasaže přeložiła a dr. Hync Rychtar pomha dźiwadźelnikam jako rěčny poradźowar na probach. Wjeselimy so, zo smy zdobyli Serbski muzej Budyšin jako partnera. Wopytowarjam předstajenjow je zdomom pućowanska wustajeńca „Serbska hola – slědy w pěsku“ w hornim foyeru NSLDž přistupna, a na dnju poslednjeho předstajenja kombinujemy zastupny lisćik z wotewrjenjom wustajeńcy Karla Vouka w Serbskim muzeju Budyšin. Tež hdyž zdawa so pozdatnje wšitko hižo rozsudžene a zhubjene być - słowa nana z hry klinča tež po 17 lětach dale: „Jen musy se zmužyc a wóstać.“

Madleńka Šolćic

zastupjerka intendanta za serbske dźiwadlo

Přewodźacy program k inscenaciji:

- 14.3. - 3.5.2015 „Serbska hola – slědy w pěsku“ pućowanska wustajeńca Serbskeho muzeja w foyeru NSLDž
- 22.4.2015 - 19.30 hodž. w Dźiwadle na hrodze „Černe jagody“ dokumentarny film Maje Nagloweje a Juliusa Günzela; přizamknje so diskusija k filmej a inscenaciji „Mój wuměrjeny kraj“

Imaterielne kulturne herbstwo z cyłego swěta

Wot 9. do 12. julija wotměje so mjez-
tym hižo 11. mjezy-
narodny folklorny
festiwal Łužica, a

to znowa na znatych městnach, ale z
nowym mjezwočom. Lětsa steji im-
aterielne kulturne herbstwo UNESCO
w srjedzišću. Tež serbske nałožki a tra-
dicije su mjez tym do němskeje lisćiny
zapisane. Po cyłym swěće mamy
najwšelakoriše wašnja a nałožki, ko-
trež maja so přez tute zapisanje jako
imaterielne kulturne herbstwo škitać.
Někotre z nich so na lětušim festiwalu
předstaja. Přez nowe styki je so jednaće
skupinow z dźesać krajow přeprasyło,
tak zo wočakuje přihladowarjow žiwa
folklor. Witamy lětsa přeni króc hosći
z Paragwaya, Estiskeje a Indiskeje.

K spočatkej festiwala je štwórtk wječor
přečah po Budyšinje. Tomu přizamknje
so wulki galaprogram na Budyskim
hrodže.

Do Delnjeje Łužicy podadza so wu-
mělcy pjatk. W Hochozy předstaja
woni wot wječora sydmich swoje pro-
gramy na burskich dworach. K tomu
sydaja regionalne speciality.

Sobota w Chrósćicach je nimo kultur-
neho foruma popołdnu na Koklic dwor-
je wosebity program dokoła wokoło
tradicijow, kotrež su jako imaterielne
kulturne herbstwo zapisane. Dorosto-
we skupiny prezentuja so na Krawčikec
dworje. Nawječor ma Serbski ludowy
ansambl na farskim dworje premje-
ru swjeho programa »Słowjanska
duša«, a po tym započinjaja so folklor-
ne programy na tamnych sydom dwor-
ach. K zakónčenju wječora slěduje
»Chrósćicy – special«.

Njedzelu je swjedženski čah přez
Chrósćicy. Na swjedženskej luce při
pomniku wotměje so popołdnu naj-
prjedy zhromadny program lužiskich
skupinow a po tym wulki galaprogram
wšěch mjezynarodnych skupinow fe-
stiwala.

Beno Šolta

► www.folklorefestival-lausitz.de

»Strusowy muž« Christian Schmidt zarejowa sej při camprowanju dnja 7. februara w Čisku z hospozu Dianu Caban. Za swoje kostimy běchu camprowarjo zaso wjele prócy nałožowali. Po puću běštaj na příklad agent FBI a pčolka Maja, tola tež klasiske figury kaž jejkowa žona a saznik njepobrachowachu. W Čisku je z tradiciju, zo »strusowi mužojo« w serbskej narodnej drasće – potajkim w bělej košli z krawatu, čmowym wobleku, typiskej módrej fali a w ze seklemi wudobjenej čapce – přečah nawjeduju. Jenož woni wjedu hłownu kasu, podžakuja so z palenčkom za dary a smědža z hospozami rejować. Hakle po rejce smědža camprowarjo potom wo pjenjezy a jejka prosyc. Rakečanska dujerska kapala póstnicarjow přewodžeše. Po něhdže wosomhodžinskim přečahu běchu wšitecy wobydlerjo Čiska do rumnosće wohnjo-weje wobory na wjesole zakónčenje přepršeni.

tekst a foto: Johann Tesche

Z dłymokeje lubosći k Błotam

Wustajeńca z twórbami Wylema Zeleńka w amtskem twarjenju

»W Bórkowskich Błotach – akwa-
rele a kreslanki Wylema Zeleńka«
tak se groni wustajeńcy, kótaraž jo
se 24. februara w rumach amtskego
zastojnstwa w Bórkowach, Głowna
droga 24, wótwórila. W lěše 700.
wrošenice založenja teje blošańskeje
gmejny se stakim wucescijo Bórkow-
ski mólař.

Serbski mólař Wylem Zeleńk/Wil-
helm Selleng, kótaryž jo kónc janu-
ara swój 86. narodny žeń wóswěšil,
pokazujo pšedewšym blošańske kra-
jiny z Bórkow a wokolnosći ako teke
někotare šichowobraze. Pódlu akwa-
relo w se teke pšedstajaju wołojnikowe
a wuglowe kreslanki a skice. Wobra-
ze, kenž su nastali w zajžonych něži
55 lětach, pokazuju jasnje, kak su se
Bórkowy a Błota změnil.

Rownož jo južo z casa zisjetstwa rad
mólował – »To jo była mója wěc« – a
jogo starješej stej joga pšichylnosć

pódpěrowalej, njejo wón žednje na
wumělsku drogu myslil. Wón jo
nawuknuł rucnikarstwo mólařa, w
kótaremž jo až do renty pšedewšym
ako mólař pisma žělał. Póstarcony
wót swójich kolegow jo Zeleńk w
60ych lětach zachopił intensiwnjej
mólowaš. We wšakich mólowańskich
kursach mjazy drugim pla Wylema
Šybarja, Jana Buka a Rudolfa Baxa
jo se wudopoňjował we swójom
wumělskem rucnikarstwje. Wót lěta
1992 nježěla Wylem Zeleńk wěcej
we swójom powołanju. Wót togo
casa stoj mólowanje na přednem
městnje.

Mólařstwo Wylema Zeleńka jo pre-
gowane wót dłymokeje lubosći k
Błotam.

Wustajeńca »W Bórkowskich Błotach
– akwarele a kreslanki Wylema
Zeleńka« jo wótwórjona až do kónca
junija.

Christoph Neumann

Impresum: Naša Domowina - Informacije třěšneho zwjazka • Informacije kšywowego zwězka • Informationen des Dachverbandes

Tu wozjewjene wosobinske mēnjenja njekryja so na kóždy pad z mēnjenjom wudawačela. Redakciski kónc: 20.02.2015

wudawačel/Herausgeber: Zarjad Domowiny • Zarjad Domowiny • Geschäftsstelle der Domowina
Póstowe naměsto/Postplatz 2 • 02625 Budyšin/Bautzen • www.domowina.de

redakcija/Redaktion: Borbora Felberowa
tel. 03591-550 202 • faks: 03591-42408 • e-mail: felber-pr-domowina@sorben.com

lektoraj/Lektoren: Wórša Šolćina, Erwin Hanuš
zhotowjenje/Satz: Lausitz-Grafik, Melanie Kotissek • čišć/Druck: Lausitzer Druckhaus GmbH Budyšin/Bautzen
„Našu Domowinu“ namakaće w interneće pod www.domowina.de ► Dokumenty/publikacije
Domowina spěchowane so wot Založby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiřažki Zwjazka,
Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.